

Budgetmaterialets opbygning

Dette dokument, som kaldes de generelle bemærkninger til budgettet, indledes med Aarhus Kommunes vision, værdigrundlag og helt overordnede mål for byens udvikling. I de indledende bemærkninger er de generelle budgetforudsætninger endvidere oplyst.

Budgetmaterialet består i øvrigt af en række oversigter, som tjener forskelligt formål:

- ◆ Resultatopgørelsen viser kommunens økonomiske nøgletal: Overskud, kasseforbrug og finansiel egenkapital i en samlet oversigt.
- ◆ Hovedoversigten viser de samlede drifts- og anlægsudgifter pr. magistratsafdeling samt renteudgifter, finansforskydninger, afdrag på lån og finansiering.
- ◆ Budgetsammendraget viser de samme oplysninger, dog er drifts- og anlægsudgifterne oplyst for de respektive sektorer, som budgettet er opdelt i, og de finansielle poster er specificeret.
- ◆ Den tværgående artsoversigt viser en fordeling af kommunens udgifter og indtægter på lønninger, varekøb, tjenesteydelser, overførsler, finansudgifter og indtægter.
- ◆ Bevillingsoversigten viser de bevillinger, som byrådet giver til det aktuelle budgetår ved vedtagelsen af budgettet.
- ◆ Investeringsoversigten viser rådighedsbeløb og forventede afholdte udgifter før 2017 til de anlægsarbejder, der er indeholdt i budgettet i budgetperioden.
- ◆ Personaleoversigten viser personalesammensætningen oplyst efter sektor.

Endelig består materialet af budgetbemærkninger for de enkelte afdelinger:

- ◆ Budgetbemærkninger: Angiver de overordnede mål og de økonomiske vilkår for kommunens forskellige serviceområder/sektorer.
- ◆ Opus: I kommunens økonomiløsning findes de budgetændringer, herunder tillægsbevillinger, der er indeholdt i budgettet i forhold til det seneste vedtagne budget.

1. Fortællingen om Aarhus og vores vision

Aarhus har en fantastisk placering ved havet og skoven. Et levende pulserende bymiljø og den smukkeste natur beliggende helt tæt på hinanden. Aarhus er en rummelig by med plads til at udfolde sig, uanset om man er ung, gammel eller børnefamilie, studerende, kunstner, etableret erhvervsvirksomhed eller iværksætter. Man kan føle sig hjemme i Aarhus.

Aarhus er "Smilets By"- uhøjtidelig og tilbagelænet, ung, optimistisk, ambitiøs og summende af liv.

I begyndelse af det nye årtusinde satte vi en vision for Aarhus, som vi stadig har som pejlemærke: *"Aarhus – en god by for alle – og en by i bevægelse"*. Visionen udtrykker det, vi sætter pris på, det vi gerne vil bevare, og det vi gerne vil udvikle.

Byen udvikler sig hurtigere og hurtigere. Vi bliver mange flere aarhusianere, vi får nye bydele, en ny skyline, nye virksomheder, nye uddannelsesinstitutioner, nye kulturinstitutioner, et supersygehus, en letbane - byen ændrer karakter. Vi bevarer de grønne åndehuller, og vi fylder dem og byrummet med liv.

Aarhus er i stigende grad primus motor for væksten i hele landsdelen - Aarhus er det kulturelle og erhvervsmæssige kraftcenter i Vestdanmark. Vi samarbejder med vores nabokommuner om erhvervsudvikling, kultur og infrastruktur. Vi skaber i fællesskab de betingelser, der tiltrækker attraktive jobs og kvalificerede medarbejdere. Vi er en by, hvor uddannelser og virksomheder skaber viden og internationalt udsyn. Vi har et universitet i verdensklasse.

Vi er en by i vækst, men vi vil bevare det gode bymiljø og den sociale sammenhængskraft i vores by. Vi vil stadig være en god by for alle med plads til forskellighed, rum til udfoldelse og åbenhed overfor omverdenen. Vi kan have brug for omsorg og en hjælpende hånd, men vi har alle noget at bidrage med. Vi vil skabe rammer for mobilitet i bredeste forstand og have en by, hvor der er plads til alle og brug for alle. Det kan vi kun gøre sammen - alle, der føler sig hjemme i Aarhus.

Udviklingen kræver noget nyt af os. Det giver os følgende vision for vores by:

Aarhus - en god by for alle

- ♦ En by med plads til at udfolde sig, hvor alle har mulighed for at tage ansvar for eget liv og udnytte egne evner. En by, hvor vi i fællesskab hjælper dem, der har brug for det. En by, hvor der er plads til forskellighed og mangfoldighed.

Aarhus - en by i bevægelse

- ♦ En by med et stærkt og nyskabende erhvervs-, kultur- og uddannelsesliv. En by, hvor nye idéer dyrkes og prøves af i utraditionelle samarbejdsformer, og hvor ny teknologi udvikles og tages i anvendelse.

Aarhus - en by med handlekraft og fællesskab

- ♦ En by i rivende udvikling, som vokser i størrelse og i betydning. En by, hvor vi tager medansvaret for hele regionens udvikling på os. En by, hvor der er udsyn og skabes relationer både nationalt og internationalt. En by med ambitioner om både vækst, bæredygtighed og sammenhængskraft. En by fuld af vilje til fornyelse. En by, hvor medborgerskab er en værdi, og hvor vi hele tiden gentænker mulighederne for at leve i og udvikle vores by i fællesskab. En by, hvor vi sammen skaber rammerne for det gode liv.

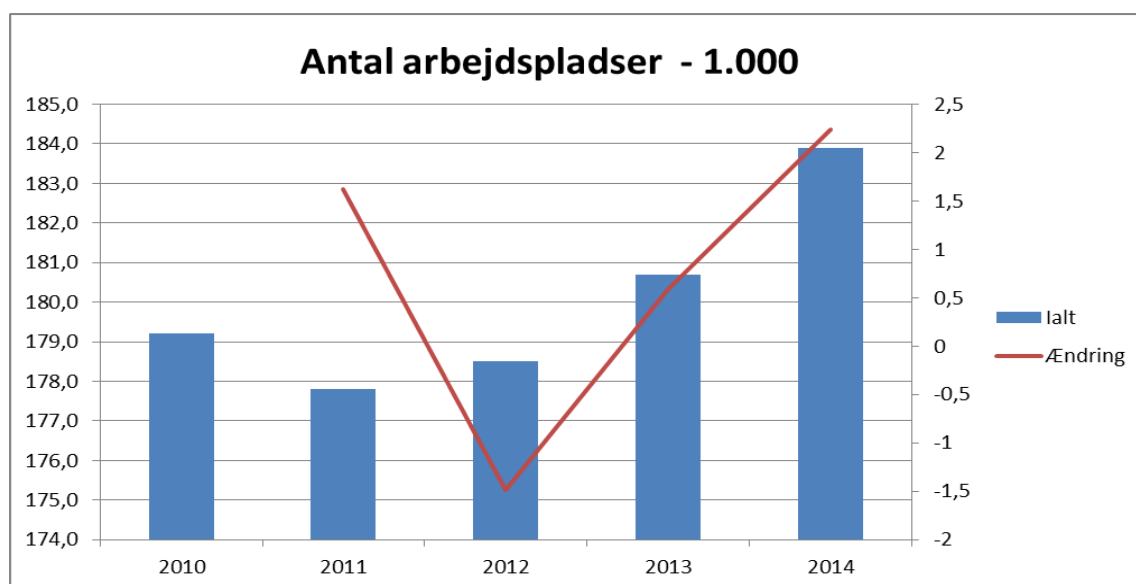
2. Mål for Aarhus

Fortællingen om Aarhus fortæller, hvad vi drømmer om for vores by. For at vi kan bringe Aarhus videre i den retning, har vi syv mål for Aarhus, der udspringer af fortællingen. De måler på, om vi er på vej i den retning, som vi gerne vil. Aarhusmålene er besluttet af byrådet, og byrådet sørger for at sætte initiativer i gang, så vi kan nå dem. Aarhusmålene omsættes blandt andet i de mål og indsatser, der er beskrevet i budgettet for kommunens forskellige arbejdsområder.

Men kommunen kan ikke gøre det alene – målene skal nås i samarbejde med alle i byen.

Vi lægger vægt på at være en handlekraftig by med grøn og bæredygtig vækst, der i stigende grad er primus motor for vækst og erhvervsudvikling i hele landsdelen. Det afspejler sig i mål om 2.000 flere arbejdspladser årligt i Aarhus frem til 2030, en BNP-vækst i Business Region Aarhus / Østjylland over landsgennemsnittet, og at Aarhus skal være CO2-neutral i 2030.

Der skal i Aarhus skabes 2.000 flere arbejdspladser årligt frem til 2030

Der skal i Aarhus skabes 2.000 flere arbejdspladser årligt frem til 2030

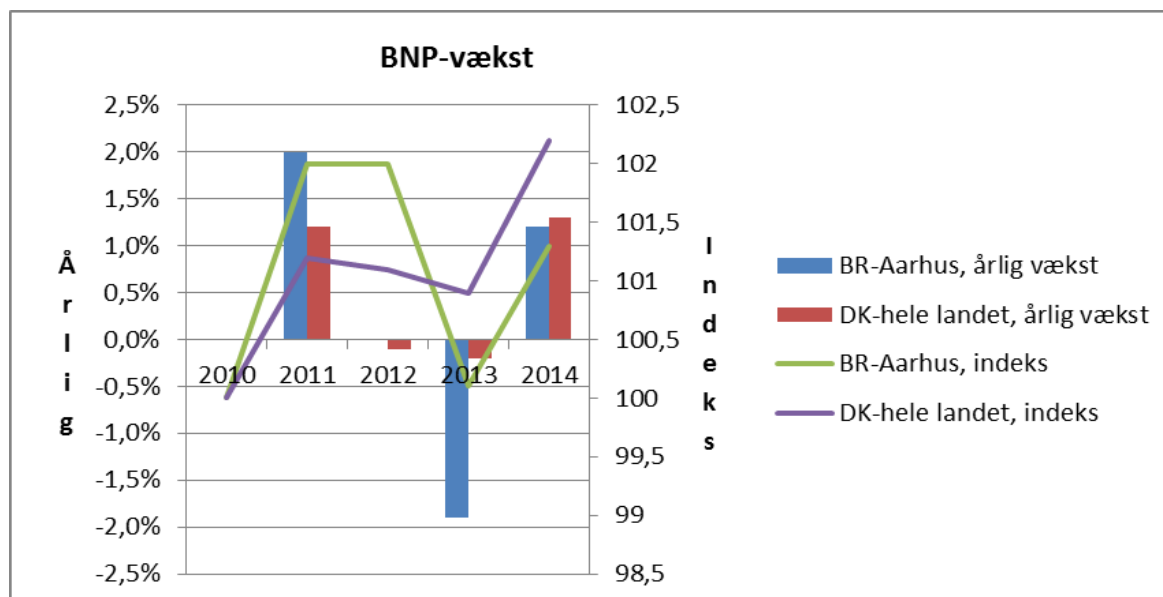
Opgjort i 1.000 arbejdspladser primo året

2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2030
179.242	177.794	178.504	180.653	183.928	185.928	187.928	189.928	191.928	193.928	195.928		215.928
	-1.448	710	2.149	3.275	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000		

Tal opdateres hvert år pr. ultimo november. Opdateringen sker med et års forsinkelse i andet kvartal det efterfølgende år

Tal for 2015 og frem er måltal

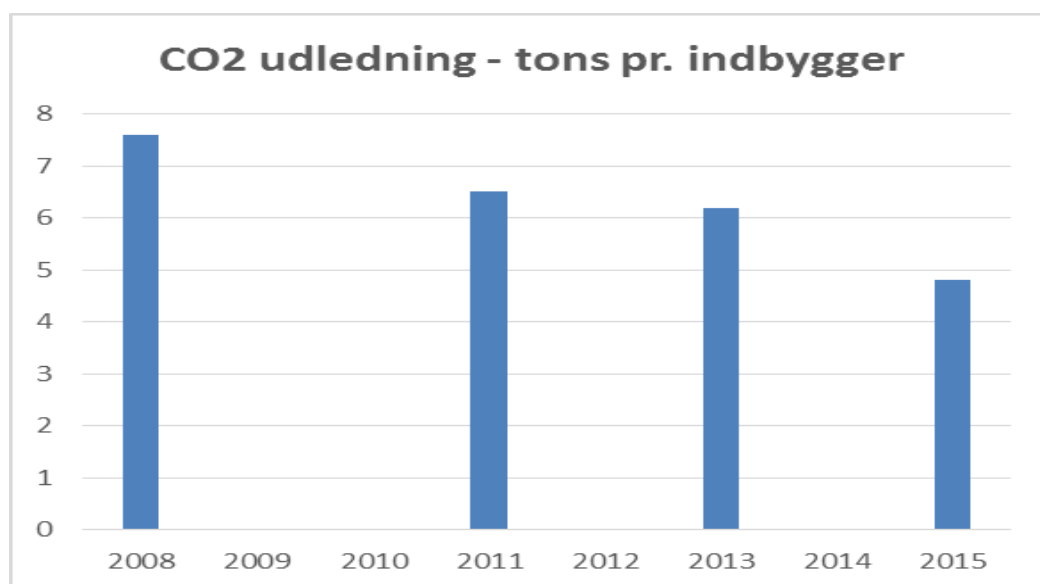
BNP-vækst i Business Region Aarhus / Østjylland skal ligge over landsgennemsnittet

BNP-vækst / indeks	2010	2011	2012	2013	2014
Årlig realvækst (%)					
BR-Aarhus	-	2,00%	0,00%	-1,90%	1,20%
DK-hele landet	-	1,20%	-0,10%	-0,20%	1,30%
Indeks (2010= indeks 100,0)					
BR-Aarhus	100	102,0	102,0	100,1	101,3
DK-hele landet	100	101,2	101,1	100,9	102,2

Tal for 2015 foreligger ultimo 2016

Aarhus skal være CO2-neutral i 2030

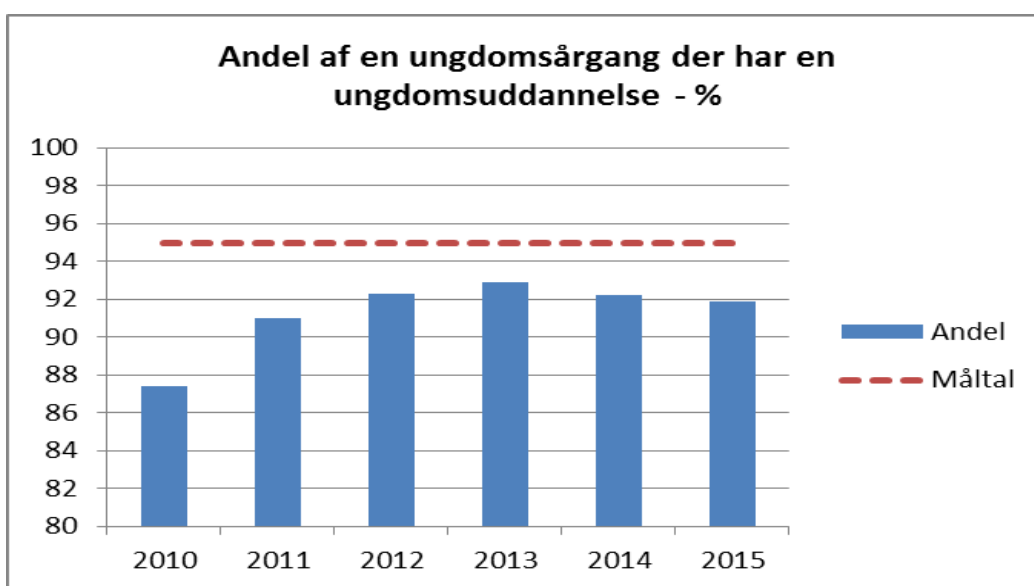
Aarhus skal være CO2-neutral i 2030

Tons CO2 pr. indbygger – udgangspunkt er 7,6 i 2008

2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2030
7,6			6,5		6,2		4,8							0

Vi lægger vægt på at være en by, der har et stærkt uddannelsesliv og kvalificerede medarbejdere, attraktive jobs, og hvor der er plads til alle og brug for alle. Det afspejler sig i mål om, at 95 % af en ungdomsårgang skal have en ungdomsuddannelse, og at i 2020 skal andelen af selvforsørgende i Aarhus være 1%-point højere end på landsplan.

95% af en ungdomsårgang skal have en ungdomsuddannelse

95% af en ungdomsårgang skal have en ungdomsuddannelse

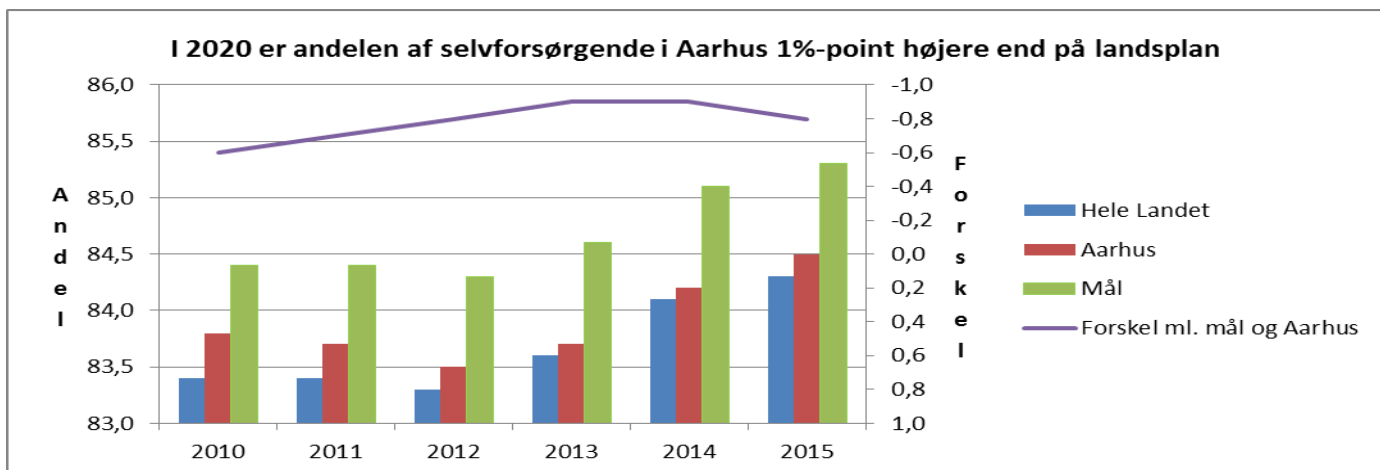
Profilmodellen: Andelen af elever, der inden for 25 år efter afsluttet 9. klasse forventes af have gennemført mindst en ungdomsuddannelse.

Målsætningen gælder for årgang 2013. Tal for denne årgang foreligger i sommeren 2015

2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
87,4	91	92,3	92,9	92,2	91,9	95	95	95	95	95

Tal for 2016 og frem er måltal

I 2020 er andelen af selvforsørgende i Aarhus 1%-point højere end på landsplan

I 2020 er andelen af selvforsørgende i Aarhus 1%-point højere end på landsplan

Opgjort i procentandel fuldtidspersoner af befolkningen i alderen 16-66 år ekskl. borgere flekstjob og efterløn

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Hele landet	83,4	83,4	83,3	83,6	84,1	84,3					
Aarhus	83,8	83,7	83,5	83,7	84,2	84,5					
Mål	84,4	84,4	84,3	84,6	85,1	85,3					
Forskel ml. mål og Aarhus	-0,6	-0,7	-0,8	-0,9	-0,9	-0,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Baggrunden for at selvforsørgende i Aarhus skal ligge 1%-point over landsplan er den høje andel af uddannelsessøgende i Aarhus

Vi lægger vægt på stadig at være en god by for alle uanset alder eller livssituation, en by med sammenhængskraft, en by der værdsætter og bygger på medborgerskab - kort sagt en by, hvor alle kan føle sig hjemme. Det afspejler sig i Aarhusmål om en høj grad af medborgerskab og Aarhus som en god by for alle.

I Aarhus har vi en høj grad af medborgerskab

Hvert andet år vil et repræsentativt udsnit af borgere i Aarhus svare på en undersøgelse af, om de oplever en høj grad af medborgerskab i Aarhus. Undersøgelsen og dens indhold afvikles sammen med et eksternt analyseinstitut.

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Score 0-100	64					

Næste undersøgelse gennemføres i ultimo 2017 / primo 2018

Aarhus er en god by for alle

Hvert andet år vil et repræsentativt udsnit af borgere i Aarhus svare på en undersøgelse af, om de oplever Aarhus som en god by for alle. Undersøgelsen og dens indhold afvikles sammen med et eksternt analyseinstitut.

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Score 0-100	77					

Næste undersøgelse gennemføres i ultimo 2017 / primo 2018

3. Aarhus Kommunes værdigrundlag

I Aarhus Kommune har vi en vision for byen og kommunens virke, ligesom vi har opstillet en lang række mål for kommunens forskellige arbejdsområder. Visionen og målene er pejlemærker for udviklingen af Aarhus.

Vi har også sat ord på de værdier, som vi prioriterer højest i Aarhus Kommune. Værdierne er overordnede og udtrykker det vi gerne vil stå for og kendes på i vores kontakt med borgere, virksomheder og andre interne og eksterne samarbejdspartnere. Der er tale om nogle ord og tanker, som vi alle kender og i vores daglige arbejde skal gøre vores bedste for at leve op til. På denne måde udgør værdierne leveregler for alle medarbejdere i Aarhus Kommune.

Kommunens værdier er:

Troværdighed - man skal kunne have tillid til os

Vi står ved det vi gør, og man kan regne med det vi siger. Vi lægger stor vægt på kvalitet og ansvarlighed og tænker i helheder og sammenhænge. Vi møder borgerne og hinanden med åbenhed.

Respekt - alle skal have en god og ordentlig behandling

Vi sætter borgeren i centrum med fokus på både rettigheder og pligter. Vi har et særligt ansvar for at sikre rummelighed og give plads til forskellighed. Vi respekterer andre menneskers ret til egne livsværdier, meninger og erfaringer.

Engagement - den enkeltes indsats gør en forskel og vi skal gøre det endnu bedre

Vi engagerer os fagligt og personligt, og vi stræber efter at gøre en forskel. Vi arbejder målrettet og resultatorienteret og forsøger hele tiden at gøre det endnu bedre. Vi er fleksible og forandringsvillige og sætter pris på nye ideer og initiativer.

4. Aarhus kommunes økonomiske politik

Byrådet har vedtaget en økonomisk politik, der definerer overordnede økonomiske mål og styringsprincipper i Aarhus Kommune.

Den økonomiske politik er vedtaget af Byrådet, og kan ændres af Byrådet, men som udgangspunkt forudsættes den at udgøre en overordnet ramme, der evalueres og eventuelt justeres i starten af en ny Byrådsperiode.

Det har selvstændig værdi, at byrådet med passende mellemrum får lejlighed til at drøfte de økonomiske målsætninger og styringsprincipper i sammenhæng, da de i høj grad er udtryk for politiske prioriteringer og afvejninger.

4.1. Mål og midler i den økonomiske politik

Måltal for den finansielle egenkapital

Aarhus Kommunes primære økonomiske styringsmål er måltallet for den finansielle egenkapital ultimo budgetperioden. Måltallet definerer råderummet i den årlige budgetlægning.

Den finansielle egenkapital opgør kommunens finansielle formue/gæld på det skattefinansierede område, og ændringerne i den finansielle egenkapital svarer til de enkelte års over-/underskud på det skattefinansierede område.

Måltallet er fastsat ud fra hensynet til omtrentlig renteneutralitet i forhold til kommunens gæld. Det er ikke hensigten at ramme et niveau, der præcist giver balance mellem renteindtægter og – udgifter, da dette afhænger af de konkrete forhold på kapitalmarkedet et givet år. Det afgørende er, at der er et veldefineret måltal at styre efter.

Med baggrund i ønsket om renteneutralitet i forhold til kommunens gæld er måltallet for den finansielle egenkapital i Budget 2017-2020 fastlagt til -4.122 mio. kr. Til sammenligning udgør kommunens samlede egenkapital 18,8 mia. kr. ultimo 2015.

Ændringer i måltallet kan besluttes som tekniske konsekvenser af gældssanering, større driftsfinansierede anlægsinvesteringer m.m. Forhold, der giver anledning til en teknisk justering af måltallet for finansiell egenkapital dokumenteres af Borgmesterens Afdeling.

Måltallet kan endvidere justeres som følge af politiske beslutninger om gældsafvikling, herunder i forbindelse med de årlige budgetdrøftelser.

Byrådet kan beslutte, at måltallet midlertidigt forøges med op til 200 millioner kroner som følge af fremrykning af anlægsinvesteringer. Det skal være begrundet i de økonomiske konjunkturer. Det forudsættes, at måltallet efterfølgende bliver bragt tilbage til normalt niveau.

Måltallet for den finansielle egenkapital skal oplyses i sammenhæng med Aarhus Kommunes samlede egenkapital, som siger noget om Aarhus Kommunes soliditet, og synliggøres i forbindelse med budget- og regnskabsindstillinger.

Måltal for Likviditet - kassebeholdningen

Kassekreditreglen bestemmer, at kommuners gennemsnitlige likviditet, målt over de sidste 12 måneder, til stadighed skal være positiv.

Likviditetshensynet tilsiger, at der opretholdes en tilstrækkelig beholdning til den daglige drift, der kan dække (sæson) svingninger i kommunens udgifter, samt i et rimeligt omfang til uforudsete hændelser.

I Aarhus kommune tilstræbes, at der til enhver tid er en samlet likviditet opgjort efter kassekreditreglen på minimum 4.000 kroner pr. indbygger ("det grønne område"). Når denne forudsætning er opfyldt i hele budgetperioden er likviditet ikke et selvstændigt styringsmål.

Hvis likviditeten ligger mellem 2.000 og 4.000 kroner pr. indbygger ("det gule område"), skal lånemuligheder udnyttes fuldt ud. Der kan kun i særlige situationer, efter en konkret vurdering, gennemføres driftsfinansierede anlægsinvesteringer. Forbrug af opsparing tillades kun efter en konkret vurdering.

Hvis likviditeten kommer under 2.000 kroner pr. indbygger ("det røde område"), bliver likviditetsopbygning et selvstændigt styringsmål i den økonomiske politik.

Grænsen på 4.000 kr. er fastsat ud fra en afvejning af fleksibilitet og handlemuligheder i kommunens samlede økonomi, samt en robusthed i likviditeten overfor uforudsete begivenheder – uden at der bliver for stor forsigtighed i styringen.

Måltal for driftsoverskud og anlægsniveau

Der fastlægges i forbindelse med budgetlægningen et niveau for de gennemsnitlige anlægsinvesteringer i de kommende år, og disse investeringer finansieres af et gennemsnitligt årligt overskud på driften. Måltallet angiver det driftsoverskud, der er nødvendigt for at kunne realisere det ønskede anlægsniveau.

Det ønskede anlægsniveau opgøres frem til 2023 som det niveau, der kan opgøres på baggrund af de vedtagne anlægsplaner.

Det gennemsnitlige årlige måltal i var i budgettet for 2015 på 483 mio. kr. I perioden 2014–2023 – som byrådet har vedtaget en plan for – stiger måltallet ultimo perioden til 562 mio. kr.

Det gennemsnitlige årlige måltal for perioden 2015-2020 er opgjort til 560 mio. kr.

Måltal for effektivisering og omprioritering

For at sikre et råderum og en mulighed for omprioritering har Aarhus kommune i en årrække undladt at foretage prisfremskrivning på budgetterne til indkøb af en række varer og tjenesteydelser. Det er allerede i Budget 2014 besluttet at undlade prisfremskrivning frem til 2023. Det råderum, der herved er opstået, er allerede i tidligere års budgetter disponeret for en række år ud i fremtiden.

Med vedtagelsen af den økonomiske politik I Aarhus Kommune E blev der indført en procedure hvor alle decentraliserede områder pålægges et årligt effektiviseringskrav på 0,5 % af lønsummen. I budget 2016 besluttede byrådet at suspendere denne procedure i 2017 og 2018, hvor de blev brugt til at indfri besparelserne.

Fra 2019 vil beløbene fra de årlige reduktioner blive fordelt i budgetprocessen, med mindre de anvendes til gældsafvikling. Det samlede udgiftsniveau i budgettet påvirkes ikke, men styres af måltallet for den finansielle egenkapital.

Indførelsen af et fast årligt effektiviseringskrav i budgetlægningen giver de decentrale enheder mulighed for at anskue effektiviseringsindsatsen i et flerårigt perspektiv. Det giver mindre usikkerhed end ved pludselige opbremsninger og sparerunder.

Den manglende prisfremskrivning samt den årlige reduktion i lønsummen indebærer tilsammen en årlig reduktion på alle decentraliserede budgetter i størrelsesordenen 0,6 – 0,7 %.

Ved effektivisering forstås, at der alt andet lige opnås større effekt (nytte) inden for det budget, der politisk er fastlagt. Når der indlægges effektiviseringskrav i budgettet, er det ud fra en forudsætning om, at der kan effektiviseres så meget, at serviceniveauet opretholdes trods det reducerede budget. Effektiviseringer kan og bør således tilstræbes og realiseres uanset valg af serviceniveau.

Byrådet forventer med vedtagelsen af den økonomiske politik, at der som hovedregel kan realiseres årlige effektiviseringsgevinster på 1 % om året gennem innovation, strukturændringer, ibrugtagning af ny teknologi, bedre kapacitetsudnyttelse, løbende kompetenceudvikling, om-lægning af arbejdsgange, nyttiggørelse af nye forskningsresultater, mere effektive indkøb og højere aftaleoverholdelse, reduceret sygefravær, bedre risikostyring, statslige effektiviserings-tiltag og andre former for effektivisering.

Det er helt afgørende, at incitamentet i afdelingerne peger i den rigtige retning, når der effektiviseres. Derfor er udgangspunktet, at de konkrete gevinster, der kan opnås ved konkrete effektiviseringstiltag, forbliver i de enkelte decentraliserede budgetter, medmindre byrådet i helt særlige situationer beslutter noget andet.

Målsætningen om 1 % årlige effektiviseringer skal ikke opfattes som et krav til det enkelte års budget for den enkelte afdeling, men er udtryk for en målsætning, der i gennemsnit over en årrække forventes indfriet for kommunen under et. Effektiviseringstiltagene forventes ikke nødvendigvis ligeligt fordelt på de enkelte afdelinger.

Der vil blive rapporteret om faktisk gennemførte effektiviseringsprojekter i forbindelse med den årlige regnskabsaflæggelse.

5. Kommunens økonomiske situation

I Aarhus Kommune styres økonomien fortrinsvis efter to måltal, som skal være opfyldt.

Det første er overskuddet på den skattefinansierede del af driften i perioden 2015 til 2020. Gennemsnittet af dette driftsoverskud skal dække de gennemsnitlige anlægsudgifter på længere sigt. Det anlægsniveau som ønskes afholdt, er dermed måltallet for driftsoverskuddet. Dette måltal er for perioden 2015-2020 opgjort til 560 mio. kr. i årligt gennemsnit.

For det andet niveauet for den finansielle egenkapital (kommunens gældsbegreb) ved udgangen af budgetperioden. Målet er, at den finansielle egenkapital ikke må blive forværret ud over -4.215 mio. kr. ved udgangen af 2020.

Til sammenligning udgør kommunens samlede egenkapital 18,8 mia. kr. ultimo 2015.

Den økonomiske situation

Aarhus er på mange områder inde i en positiv udvikling. Der er en høj befolkningsvækst, en positiv beskæftigelsesudvikling, og der bliver stadig færre, der er afhængige af offentlige ydelser. Indtægts- og uddannelsesniveauet i befolkningen er stigende.

I budgettet for 2017 betyder den positive udvikling i Aarhus, at der i forhold til tidligere er lavere udgifter til indkomstoverførsler, hvilket samtidig betyder flere skatteindtægter. Men det betyder også, at kommunen får færre indtægter fra de udligningsordninger, som fordeler pengene til landets kommuner. Samlet set betød det, at de ikke-disponerede midler var begrænset ved forhandlingerne om budget 2017.

I forliget om budget 2017-2020 er der bl.a. via omprioriteringer og administrative besparelser fundet penge til en række tiltag. Området for voksne med handicap får i gennemsnit yderligere 53 millioner kr. om året eller 210 millioner kr. over de næste fire år. Der blev også fundet penge til bl.a.; toiletter på folkeskolerne, en ramme til idrætsfaciliteter, en ramme til kulturen, et opgør med parallelsamfund, ældre medicinske patienter, renholdelse af byen for blot at nævne nogle de øvrige tiltag i budgetforliget.

Endvidere er konsekvenserne af budgetmodellerne, som giver penge til de store velfærdsområder, også indregnet i budgettet. Budgetmodellerne indebærer, at udgifterne stiger med yderligere ca. 100 mio. kr. hvert år, svarende til samlet set 1 mia. kr. i perioden 2017-2020. En stigning på ca. 100 mio. kr. hvert år svarer til knap 1 % af de samlede serviceudgifter. Det vil sige at budgetmodellerne indebærer knap 4 % stigning i serviceudgifterne i budgetperioden.

Over de kommende 4 år tilføres der via budgetforliget og budgetmodeller samlet set 1.300 millioner kr. til de store velfærdsområder. Samtidig reduceres de administrative udgifter med 17 mio. kr. fra 2017 og frem, og yderligere 15 mio. kr. fra 2018 og frem.

De økonomiske nøgletal

Effekten af de økonomiske nøgletal i budgettet er:

- I perioden 2015-2020 er der et årligt driftsoverskud på gennemsnitligt 531 mio. kr.
- Den finansielle egenkapital er på -4.213 mio. kr. ved udgangen af 2020.

Nøgletallene i tabel 5.1 opsummerer udgifts- og indtægtsposterne i kommunen og giver dermed et overblik over kommunens økonomiske situation.

Tabel 5.1. Nøgletal i budgetperioden

	R 2015	KB 2016	B 2017	BO 2018	BO 2019	BO 2020
	- mio. kr. / løbende priser -					
Overskud på skatte-finansierede driftsområder	836	696	-29	541	686	454
Skattefinansierede netto anlægsudgifter	672	1.920	-141	713	737	1.006
Resultat: skattefinansierede områder i alt	163	-1.224	112	-172	-51	-552
Finansiell egenkapital	-2.325	-3.549	-3.437	-3.610	-3.661	-4.213
Egenkapital	18.872					

Tabellen viser driftsresultatet i række 1 (kommunens indtægter minus udgifterne til den almindelige drift), anlægsudgifterne i række 2 samt resultatet, når disse to tal trækkes fra hinanden i række 3. Resultatet af drift og anlæg slår direkte igennem i kommunens gæld/formue kaldet den finansielle egenkapital (række 4).

Det skal bemærkes, at på trods af, at måltallet for den finansielle egenkapital er opfyldt lever driftsoverskuddet på gennemsnitligt 550 mio. kr. om året ikke helt op til måltallet for driftsoverskud. Det betyder, at kommunens økonomi på sigt vil blive presset, hvis der på sigt ikke tilvejebringes et større driftsoverskud.

De økonomiske nøgletal fremgår af resultatopgørelserne i tabel 5.2.

Af tabellen fremgår bl.a. de skattefinansierede udgifter og indtægter samt kommunens over-/underskud i budgetperioden.

Tabel 5.2. Resultatopgørelse. Overskud og finansiel egenkapital 2015-2020

	R2015	B2016	KB2016	B2017	BO2018	BO2019	BO2020
-- mio. kr. / løbende priser --							
Skattefinansierede nettoudgifter							
Drift, ekskl. "hvile i sig selv" virksomheder (2017-priser)	18.517	19.054	18.858	19.250	19.197	19.293	19.499
Pris- og lønstigninger	-684	0	-406	0	422	858	1.315
Renter	-12	20	-21	-19	-23	-24	-27
Finansielle tilskud	195	261	219	130	230	102	89
Skattefinansierede driftsudgifter i alt	18.016	19.334	18.650	19.361	19.827	20.229	20.875
Nettodriftsindtægter:							
Tilskud og udligning	4.371	4.289	4.286	3.448	3.780	3.713	3.633
Skatter	14.481	15.060	15.061	15.884	16.588	17.202	17.696
Drifts indtægter i alt	18.852	19.349	19.347	19.333	20.368	20.915	21.329
Resultat (overskud) vedr. de skattefinansierede driftsområder i alt*	836	15	696	-29	541	686	454
Skattefinansierede nettoanlægsudgifter							
Anlæg, ekskl. takstfinansierede områder (2017-priser)	698	253	1.963	-141	700	711	954
Pris- og lønstigninger	-26	0	-42	0	13	26	52
De skattefinansierede anlægsområder i alt	672	253	1.920	-141	713	737	1.006
.							
Resultat (overskud) vedr. de skattefinansierede områder i alt*	163	-238	-1.224	112	-172	-51	-552,48
Finansiering							
Ændringer i mellemværende med takstfinansierede områder (2017-priser)	731	667	502	180	-22	-50	-40
Nettodriftsoverskud vedr. ældreboliger (2017-priser)	-21	-8	-8	-4	-9	-11	-1
Anlægsudg. til ældreboliger (10%) (2017-priser)**	53	194	760	0	0	0	0
Pris- og lønstigninger	-30	0	-28	0	-1	-4	-4
Finansforskydninger	106	-11	469	-6	-14	-16	-19
Ændringer i den langfristede gæld	-605	-551	145	-874	-557	-239	-165
Ændringer i kassebeholdning	-68	-528	-3.064	814	431	268	-323
Finansiel egenkapital***	-2.325	-2.563	-3.549	-3.437	-3.610	-3.661	-4.213

Minus angiver et underskud

**De resterende 10 % er en skattefinansieret anlægsudgift.

***En negativ finansiel egenkapital angives med et minus. Den finansielle egenkapital består af kassebeholdningen plus langfristede tilgodehavender fratrukket den skattefinansierede lang- og kortfristede gæld.

For at gøre udviklingen i årene 2017-2020 så realistisk som muligt er den finansielle egenkapital i disse år opgjort på baggrund af det korrigerede budget for 2016. I KB 2016 er der medtaget de tillægsbevillinger, som er besluttet af byrådet til og med 13. oktober 2016.

De generelle tilskud og skatteindtægterne er budgetteret ud fra aftalen om kommunernes økonomi for 2017, samt med udgangspunkt i KL's tilskudsmodel.

Skatteindtægterne er budgetteret ud fra en indkomstskatteprocent på 24,4 %, en grundskyldspromille på 24,58 ‰ for almindelige grunde og 12,3 ‰ for produktionsjord, og en dækningsafgift af erhvervsejendomme på 5,75 ‰. Forudsætningerne vedrørende skatterne gennemgås i et selvstændigt afsnit nedenfor.

Der er underskud på de takstfinansierede områder i budgetperioden. "Hvile i sig selv"-virksomhederne forøger samlet set deres gæld til kommunen med 555 mio. kr. fra 1.548 mio. kr. ultimo 2015 til 2.103 mio. kr. ved udgangen af budgetperioden.

Der er ikke afsat anlægsmidler til ældreboliger i budgetperioden. Der er dog afsat rådighedsbeløb til ældreboliger i 2016 på 825 mio. kr.

Nettolånoptagelsen (omfattende ældreboliger, "hvile-i-sig-selv"-området, samt de skattefinansieret område) udgør ca. 1,5 mia. kr. i perioden 2017-2020.

Set i relation til kommunens skattefinansierede gæld og den finansielle egenkapital er det dog udviklingen i nettolåntagningen på det skattefinansierede område, der er relevant. På det skattefinansieret område budgetteres der med en nettolånoptagelse på ca. 90 mio. kr. i budgetperioden 2017-2019 under ét. Der er indarbejdet en fuld udnyttelse af lånemulighederne og dermed den størst mulige lånoptagelse af hensyn til at sikre en tilstrækkelig likviditet.

6. Generelle budgetforudsætninger

6.1. Bolig- og befolkningsudvikling

På baggrund af det politiske mål om, at der skal bygges 50.000 nye boliger frem til år 2030 i Aarhus med plads til 75.000 flere indbyggere, forventes der etableret godt 1.700 familieboliger om året i gennemsnit i perioden 2016-2029. Hertil kommer små eller mindre boliger, ungdomsboliger og ældreboliger.

Budgetlægningen i indeværende budget er foretaget på grundlag af den befolkningsudvikling, der fremgår af tabel 6.1 nedenfor. Befolkningsprognosen er blandt andet anvendt til at fremskrive udgiftsudviklingen på de serviceområder, hvor byrådet har vedtaget budgetmodeller, der sammenkæder udviklingen i befolkningen og ressourceanvendelsen. Det gælder f.eks. på skoleområdet, børnepasningsområdet og ældreområdet. Derudover anvendes befolkningsprognosen ved budgetlægningen af de generelle tilskud fra staten.

Tabel 6.1. Uddrag af befolkningsprognosen for Aarhus Kommune for 2015 – 2020

Pr. 1. juli	2015	2016	2017	2018	2019	2020
0-4 år	18.779	18.993	19.253	19.714	20.366	20.835
5-9 år	16.902	17.146	17.268	17.378	17.235	17.423
10-14 år	16.375	16.302	16.493	16.708	16.871	17.068
15-19 år	17.733	17.734	17.708	17.601	17.674	17.780
20-24 år	40.334	40.896	40.887	40.273	39.323	38.468
25-29 år	35.381	37.172	38.937	40.894	42.735	43.947
30-34 år	23.064	23.399	23.804	24.520	25.441	26.602
35-39 år	19.487	19.508	20.024	20.149	20.179	20.268
40-44 år	19.652	19.588	19.049	18.911	18.951	18.937
45-49 år	19.424	19.141	19.065	19.116	19.186	19.302
50-54 år	19.114	19.377	19.635	19.471	19.347	19.050
55-59 år	17.630	17.761	17.889	17.971	18.163	18.462
60-64 år	16.482	16.653	16.759	16.762	16.754	16.829
65-69 år	15.472	15.234	15.021	15.281	15.393	15.437
70-74 år	11.902	12.856	13.663	14.037	14.126	14.081
75-79 år	8.214	8.406	8.669	9.014	9.635	10.384
80-84 år	5.233	5.417	5.665	5.953	6.230	6.452
85-89 år	3.339	3.387	3.404	3.456	3.481	3.541
90-94 år	1.620	1.632	1.670	1.690	1.693	1.706
95 år +	475	514	551	582	610	625
I alt	326.612	331.116	335.414	339.481	343.393	347.197

6.2. Løn- og prisniveau

Ved budgetlægningen budgetteres der som hovedregel i faste priser i 2017-prisniveau. Skatter, generelle tilskud, låntagning, renter m.v. budgetteres imidlertid i løbende priser. Sådanne finansielle udgifter og indtægter er samlet under én sektor - 0.98 renter og finansiering.

I budgetmaterialets hovedoversigt og sammendrag er de ordinære drifts- og anlægskonti budgetteret i faste priser. For at muliggøre en sammenligning mellem udviklingen i drifts- og anlægsudgifterne og de finansielle konti er der foretaget en pris- og lønfremskrivning for drifts- og anlægsudgifterne til løbende priser. Fremskrivningen sker via en samlet pris- og lønfremskrivning af alle drifts- og anlægsudgifterne, som fremgår i én enkelt særskilt linie i både hovedoversigten og sammendraget.

Løn- og prisniveauet i budget 2017

Som udgangspunkt for budgetlægningen for 2017 er der anvendt KL's skøn fra juni 2016 over pris- og lønstigninger. KL's nye skøn fra juni adskiller sig fra det pris- og lønsskøn som KL meldte ud i marts 2016, og som blev anvendt i udgangspunktet i budgettet. De ændringer, som det nye skøn afstedkommer, er optaget som reserver i budgettet. Konsekvensen af disse ændringer indgår således endnu ikke i de økonomioversigter, som fremgår af magistratsafdelingernes budgetbemærkninger. Ændringerne vil blive indarbejdet i afdelingernes budgetter i den videre budgetlægning.

Følgende fremskrivningsprocenter vil blive anvendt.

Den anvendte løn- og prisfremskrivning er 2,1 %, prisfremskrivningen er 2,1 %, mens den gennemsnitlige lønstigning på institutionernes konti fra budget 2016 til budget 2017 er beregnet til 1,93 %.

På de decentraliserede områder er der i forbindelse med rammeopgørelserne som udgangspunkt anvendt følgende pris- og lønregulering af primorammer fra 2016- til 2017-niveau:

Løn..... 2,07 %

Øvrige serviceudgifter.....2,10 %

Tjenestemandspensioner er i budgettet fremskrevet med 2,27 %, mens der for overførsler er anvendt en fremskrivning på 2,0 %, som er lig med satsreguleringsprocenten.

Det skal bemærkes, at byrådet har besluttet at udgifter til varer og tjenesteydelser ikke prisfremskrives frem til 2023.

Løn- og prisniveau i overslagsårene 2018-2020

For drifts- og anlægskonti er der i 2018-2020 som nævnt anvendt 2017-prisniveau.

I hovedoversigten og sammendraget omregnes de samlede drifts- og anlægsudgifter til løbende priser. I den forbindelse fremskrives driftsudgifterne med en fremskrivningsfaktor på 2,2 % til 2018-priser, 2,2 % til 2019-priser og 2,2 % til 2020-priser svarende til KL's skøn fra

juni 2016, mens anlægsudgifterne fremskrives med en fremskrivningsfaktor på 1,8 % til 2018-priser, 1,8 % til 2019-priser og 1,8 % til 2020-priser.

6.3. Takster

De kommunale takster vedtages af Byrådet. Taksterne er i budgetinstruktionen generelt forudsat reguleret med 2,1 % svarende til KL's skøn fra marts 2016. Samtlige takster fremgår af takstoversigten i budgetmaterialet.

6.4. Intern rente

Der er i budgettet anvendt en lang intern rente på 2 pct. og en kort intern rente på -0,5 pct.

Den lange rente anvendes f.eks. ved vurdering af investeringsprojekters rentabilitet. Forsyningsvirksomhedernes gæld til kommunen forrentes med den faktiske rente for de optagne lån.

Realrenten ved beregning af budget- og rammereduktioner i forbindelse med driftsfinansierede anlægsinvesteringer er fastsat til 3 pct.

I forbindelse med opgørelserne af de decentraliserede områders (ekskl. forsyningsvirksomheders) mellemværende med kommunekassen anvendes samme principper som ved fremrykning af et anlægsprojekt, jf. de generelle styringsprincipper. Det vil sige, at opsparing ikke forrentes, mens renten for lån er den til enhver tid gældende interne realrente. Det er ligeledes realrenten, der anvendes ved fremrykning.

6.5. Skatteforudsætninger

De samlede skatteindtægter i budgettet for 2017 forventes at udgøre 15,9 mia. kr., og forventes at stige til ca. 17,7 mia. kr. i 2020.

Størstedelen af skatteindtægterne (omkring 86 %) kommer fra indkomstskat, ca. 9 % fra grundskyld, ca. 2 % fra dækningsafgift og ca. 2 % fra selskabsskat. Dertil kommer mindre beløb fra dødsboskat og forskerskat. Alle skatteområder beskrives nærmere i budgetbemærkninger til hovedkonto 7 (renter, tilskud, udligning, skatter mv.)

Indkomstskat

Væksten i udskrivningsgrundlaget i Aarhus fra 2013 til 2014 er opgjort til 2,8 %, hvilket er 0,9 procentpoint over væksten på landsplan.

Væksten fra 2014 til 2015 i Aarhus forventes ud fra de foreløbige opgørelser at ligge på ca. 4,5 % svarende til en mervækst på 0,9 procentpoint i Aarhus i forhold til KL's skøn for landsplan.

Mervæksten i udskrivningsgrundlaget i Aarhus i både 2014 og 2015 begrundes dels med en højere gennemsnitlig indkomst hos skatteydere, der er omfattet af virksomhedsskatteordningen, i Aarhus end på landsplan, og med en højere befolkningstilvækst i Aarhus end på landsplan.

Også i 2016-2020 forventes en større befolkningsvækst i Aarhus end på landsplan. Spændet mellem befolkningsvæksten i Aarhus og på landsplan forventes dog at være mindre i de kommende år, og der budgetteres derfor med, at mervæksten i udskrivningsgrundlaget i Aarhus i forhold til landsplan trappes ned med 0,1 procentpoint årligt fra en mervækst i 2015 på 0,9 procentpoint til 0,4 procentpoint i 2020. I 2016 er der reduceret yderligere i mervæksten, fordi KL har oplyst om, at udskrivningsgrundlaget for 2015 for flere byer – herunder Aarhus – indeholder nogle større engangsindtægter, som ikke kan forventes fra 2016 og frem. I 2016 budgetteres derfor med en mervækst på 0,5 procentpoint.

Der budgetteres i alle år med en udskrivningsprocent på 24,4 %.

Af tabel 6.2 fremgår for perioden 2015 til 2020, hvad der er budgetteret med hhv. på udskrivningsgrundlag, vækstprocenter, skatteprocenter og dertilhørende forskudsbeløb af indkomsts-katteprovenu:

Tabel 6.2. Det budgetterede udskrivningsgrundlag, den forudsatte vækst i udskrivningsgrundlaget samt den forudsatte skatteprocent.

	B 2015*	B 2016*	B 2017	BO 2018	BO 2019	BO 2020
<i>mio. kr., løbende priser</i>						
Udskrivningsgrundlag	51.216	53.009	56.207	58.399	60.501	62.740
Budgetteret vækst i udskrivningsgrundlaget ift. foregående år	4,20%	4,70%	6,03%	3,90%	3,60%	3,70%
Vedtaget / forudsat skatteprocent	24,40%	24,40%	24,40%	24,40%	24,40%	24,40%
Skatteprovenu	12.497	12.934	13.320	13.163	14.673	15.216

* Udskrivningsgrundlaget i 2015 og 2016 er det statsgaranterede udskrivningsgrundlag, mens vækstprocenten i alle år er den procent, der anvendes ifm. budgetteringen af udskrivningsgrundlaget i overslagsårene.

Selvbudgettering eller statsgaranti

Staten har fra 1996 givet kommunerne mulighed for at modtage en garanti for væksten i udskrivningsgrundlaget. Den enkelte kommune skal beslutte, om man vil tage imod garantien, eller om man vil anvende selvbudgettering af udskrivningsgrundlaget. Statsgarantien indebærer, at en eventuel merstigning i de selvangivne indkomster tilfalder staten og ikke den pågældende kommune. Omvendt er risikoen ved at vælge selvbudgettering, at en eventuel lavere vækst end garanteret af staten skal finansieres af den kommune, der har valgt selvbudgettering. Valget mellem statsgaranti og selvbudgettering omfatter både væksten i udskrivningsgrundlaget og generelle tilskud.

I forbindelse med den endelige vedtagelse af Budget 2017-2020 har byrådet valgt selvbudgettering for 2017. Det blev samtidig besluttet at optage en reserve med provenuforskellen mellem selvbudgettering og statsgaranti på 172 mio. kr. Forligspartierne har aftalt, at 50 % af den forventede gevinst reserveres som "risikopræmie", mens de udmønter resten.

Grundskyld og dækningsafgift

Normalt vurderes almindelige ejendomme 1. oktober i ulige år, mens erhvervsejendomme og offentlige ejendomme normalt vurderes 1. oktober i lige år. På grund af udvikling af nyt vurderingssystem har vurderingerne fra hhv. 2011 og 2012 dog været videreført indtil nu, og Skatteministeriet har meddelt, at de første vurderinger i det nye system forventes at blive udarbejdet i 2018, hvormed de udsendes i 2019. Dette betyder, at der først kan forventes en stigning i værdierne af eksisterende grund og ejendomme igen i 2020. Der gennemføres dog hvert år de såkaldte omvurderinger, hvor nye og ændrede ejendomme/grunde bliver vurderet.

Selvom eksisterende grunde og ejendomme ikke vurderes i disse år, sker der stadig en stigning i den grundskyldspiligtige grundværdi for alle de grundejere, som betaler ud fra loftsværdien og ikke ud fra den faktiske grundværdi. Loftsværdien tager udgangspunkt i vurderingen fra 2001 eller 2002 og fremskrives hvert år med den såkaldte reguleringsprocent. Den enkelte grundejer betaler grundskyld ud fra loftsværdien, hvis denne er lavere end den faktiske vurde-

ring – i Aarhus er det tilfældet for over 90 % af grundejerne. I 2016 er grundskylden for ejerboliger dog fastfrosset, således at reguleringsprocenten er sat til 0,0 %. Fra 2017 og frem vil ejerboligerne igen blive fremskrevet, og Finansministeriet har for 2017 fastsat reguleringsprocenten til 5,5 %. Kommunerne kompenseres individuelt for det lavere grundskyldsprovenu som følge af fastfrysningen i 2016, mens kommunerne samlet kompenseres over bloktilskuddet fra 2017 og frem.

Ud fra de samlede grundværdier, der er registreret på nuværende tidspunkt, samt en erfaringsmæssig nedregulering af grundværdierne som følge af klager over vurderingerne, skønnes væksten fra 2016 til 2017 at blive 5,9 % for almindelige ejendomme og 6,3 % for ejendomme på produktionsjord i forhold til Budget 2016. I overslagsårene budgetteres der med, at grundværdierne i Aarhus vokser med KL's forventede reguleringsprocent minus 0,5 procentpoint, da det er i omegnen af den vækst, der er realiseret de seneste år. Dette giver en forventet vækst i grundværdierne på 5,8 % i 2018, 5,6 % i 2019 og 5,8 % i 2020.

Grundskyldsprovenuet er budgetteret ud fra en grundskyldspromille på 24,58 ‰, for øvrige ejendomme.

I forhold til de dækningsafgiftspligtige forskels- og grundværdier skønnes der under hensynstagen til nedregulering som følge af klager en vækst fra 2016 til 2017 på 0,2 % for erhvervs-ejendommens forskelsværdier, -0,9 % for offentlige ejendommens forskelsværdier, -6,4 % for offentlige grundværdier og 7,2 % for statslige grundværdier i forhold til budget 2016.

I overslagsårene forudsættes det, at de nuværende dækningsafgiftspligtige forskels- og grundværdier først vil stige i 2020 jf. overstående omkring nyt vurderingssystem. I 2020 følger fremskrivningen af værdierne den almindelige prisudvikling, dog under hensynstagen til, at de kun vurderes hvert andet år, hvorfor fremskrivningen i 2020 sker med dobbelttakst. I 2018-2020 er der desuden tillagt et provenu på 20-30 mio. kr. årligt fra nytilkomne forskelsværdier på offentlige ejendomme som følge af Det Nye Universitetshospitals løbende registrering af nye bygninger.

Der budgetteres i budgetperioden med en uændret dækningsafgift på 5,75 ‰ for erhvervs-ejendomme, mens dækningsafgiften af offentlige ejendommens forskelsværdier er fastsat til lovens maksimum på 8,75 ‰. Dækningsafgiften af offentlige ejendommens grundværdier og statens ejendommens grundværdier er lovmæssigt fastlagt til halvdelen af grundskyldspromillen, altså 12,29 ‰.

Selskabsskat

I 2017 afregnes for indkomståret 2014. Aarhus Kommune modtager 5,2 % af de samlede kommunale selskabsskatter på landsplan, hvilket er lidt lavere end forventet i B2016.

I overslagsårene budgetteres med en andel på 5,1 % af KL's skøn for de samlede kommunale selskabsskatter svarende til Aarhus Kommunes gennemsnitlige andel for indkomstårene 2012-2017. 2014 er dog ikke medtaget i gennemsnitsberegningen, da beløbet for dette år var ekstraordinært højt på baggrund af atypiske forhold.

6.6. Momsrefusionsordningen

De drifts- og anlægsudgifter, der fremgår af de forskellige oversigter er angivet som nettobeløb uden moms. Baggrunden herfor er, at de kommunale institutioner kan fradrage den moms, der betales ved køb af eksterne ydelser via momsrefusionsordningen.

Momsrefusionsordningen indeholder derudover bestemmelser om, at der på særlige områder - hvor opgaver udføres af selvejende institutioner frem for kommunale enheder - kan anmeldes en vis procentdel af udgifterne til refusion via momsudligningsordningen. Procentandelen fremgår af bilag 9 i budgetinstruktionen.

7. Bevillingsreglerne

I henhold til Lov om kommunernes styrelse, § 40, stk. 2, er bevillingsmyndigheden hos byrådet. Foranstaltninger, der vil medføre indtægter eller udgifter, som ikke er bevilget i forbindelse med vedtagelsen af årsbudgettet, må ikke iværksættes, før byrådet har meddelt den fornødne bevilling. Dog kan foranstaltninger, der er påbudt ved lov eller anden bindende retsfor- skrift, om fornødent iværksættes uden Byrådets forudgående bevilling, men bevilling må da indhentes snarest muligt.

Byrådet har endvidere mulighed for at bemyndige Magistraten til at meddele tillægsbevillinger inden for hovedkonto 0-6 i tilfælde, hvor beløb fra en drifts- eller anlægsbevilling ønskes over- ført til en anden drifts- eller anlægsbevilling.

Magistraten har i henhold til vedtægt for styrelsen af de kommunale anliggender i Aarhus Kommune § 7, stk. 2 og 3 over for Byrådet ansvaret for, at ethvert udgifts- eller indtægtsbeløb har hjemmel i årsbudgettet eller anden gyldig beslutning.

Det påhviler herefter de enkelte magistratsafdelinger/institutioner at administrere i nøje over- ensstemmelse med årsbudgettets forudsætninger og inden for dets rammer.

Driftsbevillinger og styringsprincipper

Driftsbevillinger er ét-årige og afgives i forbindelse med budgetvedtagelsen i oktober gældende for det følgende budgetår. Driftsbevillinger må ikke overskrides, forinden der er indhentet en tillægsbevilling. Tillægsbevillinger til driftsbevillinger kan ifølge Indenrigsministeriets konte- ringsregler senest gives den 31. december i regnskabsåret.

Forventet regnskab efter 3. kvartal danner grundlag for byrådsindstillinger om tillægsbevillin- ger som følge af forventede afvigelser fra det ajourførte budget på magistratsafdelingernes driftsområder.

Der skal søges tillægsbevilling til budgettet i forbindelse med ændringer i behov/ef- terspørgsel efter kommunale serviceydelser, som har konsekvenser i forhold til bud- getmål og budgettets materielle forudsætninger, bevillingsmæssige konsekvenser som medfører mer- eller mindreudgifter/-indtægter samt bevillings- og rammemæs- sigе konsekvenser i relation til budgetmodeller m.v.

Afdelingerne kan ikke inden for bevillingen indlede nye aktiviteter uden byrådets godkendelse. Magistratsafdelingerne er således bundet til målene og de materielle forudsætninger i budget- tet, dvs. de formål og dispositioner, der har ligget til grund for dets vedtagelse af byrådet.

Decentraliseringen har imidlertid medført, at bevillingsstyringen generelt er hævet til sektorni- veau, jf. afsnittet om bevillingsniveau.

Byrådet har besluttet at opdele driftsudgifter i henholdsvis decentraliserede og ikke-decentra- liserede områder.

Hovedregelen er økonomisk decentralisering, men der er også områder i driftsbudgettet, som ikke kan styres på denne måde.

Næsten alle udgifter har et element af "styrbarhed", men der er områder, hvor økonomisk decentralisering ikke er hensigtsmæssig. Her er det i højere grad et fælles ansvar at sikre budgetoverholdelsen, og der kan ikke altid opnås fuldstændig budgetoverholdelse, typisk fordi der er tale om lovbundne ydelser.

Områder, som er ikke-decentraliserede skal være kendetegnet ved *alle* følgende forhold:

- Udgifterne må ikke kunne styres, så budgetoverholdelse kan sikres gennem kommunale beslutninger,
- Området skal kunne adskilles klart fra andre områder, så det undgås at en udgift på et ikke decentraliseret område kan erstatte en udgift på et decentraliseret område
- Området skal have en vis tyngde i forhold til den decentraliserede sektor, som det naturligt kunne høre til
- Området skal ikke være præget af stor udgiftsmæssig stabilitet

For de ikke-decentraliserede sektorer udarbejdes én gang årligt en budgetkontrol, hvor der skønnes over forventet årsforbrug. Hvis der er udsigt til, at forbruget overstiger budgettet, udarbejdes samtidig en redegørelse for de muligheder, der er for at reducere forbruget. Hvis nødvendigt udarbejdes indstilling om bevillingsændringer.

Budgetkontrollen udarbejdes sammen med halvårsregnskabet, og behandles i Byrådet. Herved sikres, at budgetoverskridelser indenfor det ikke-decentraliserede område, samt handlemuligheder for at undgå eller begrænse dem bliver politisk vurderet.

Tillægsbevillinger af merudgifter på de områder, som af byrådet er defineret som decentraliserede, forudsætter at tilsvarende mindreudgifter/besparelser på et andet decentraliseret område kan anvises, eller at merudgiften ikke overstiger udsvingsgrænserne indenfor den pågældende decentraliseringsordning, jf. afsnittet om økonomisk decentralisering.

Princippet betyder ikke, at Byrådet er afskåret fra at vedtage et budgetløft på decentraliserede områder, men blot at eventuelle budgetløft vedtages som led i en samlet prioritering i forbindelse med budgetvedtagelsen.

Hvad angår de udgifter på de ikke-decentraliserede områder opsamler Borgmesterens Afdeling løbende budgetafvigelse på en reserve.

I tilfælde af samlede merudgifter på de ikke-decentraliserede områder skal eventuelle kompenserende mindreudgifter/besparelser findes inden for det samlede decentraliserede område i kommunen. Dette princip gælder dog ikke på områder omfattet af den såkaldte budgetgaranti, da staten kompenserer kommunerne for udgiftsudviklingen på disse områder.

Opsamlingen af den samlede budgetafvigelse på de ikke-decentraliserede områder uden for statens budgetgaranti sker efter byrådsvedtagelse af indstilling herom fra Borgmesterens Afdeling.

Anlægsbevillinger og rådighedsbeløb

Anlægsbevillinger til anlægsindtægter eller anlægsudgifter kan være ét- eller flerårige og kan afgives på ethvert tidspunkt i regnskabsåret.

Det er imidlertid en forudsætning for anlægsarbejdets igangsætning, at der både foreligger en anlægsbevilling, og at der er afsat de(t) nødvendige rådighedsbeløb til anlægsarbejdets forbundne udgifter og indtægter. Rådighedsbeløbet afsættes som hovedregel i forbindelse med budgetvedtagelsen, mens bevillingen afgives af byrådet ved konkret afsøgning herom.

Rådighedsbeløbet er afsat i budgettet i faste priser, mens anlægsbevillingen afgives i løbende priser. Omregningen mellem faste og løbende priser sker på baggrund af den forventede pris- og lønudvikling, som den fremgår af det senest vedtagne budgets generelle bemærkninger.

Som udgangspunkt afsættes et rådighedsbeløb og afgives en særskilt anlægsbevilling til hvert enkelt anlægsarbejde. Der er dog mulighed for at fravige denne hovedregel og slå flere anlægsarbejder sammen i ét rådighedsbeløb og én anlægsbevilling, såfremt det drejer sig om mindre ensartede projekter.

Flytning af rådighedsbeløb og/eller bevilling fra et anlægsarbejde til et andet skal godkendes af byrådet, medmindre andet er særskilt besluttet.

Overførsel af uforbrugte rådighedsbeløb og anlægsbevillinger i forbindelse med tidsforskydninger af anlægsprojekter sker i forbindelse med forventet regnskab efter 3. kvartal. Ved overførslen p/l-reguleres rådighedsbeløbene og oftest også bevillingen.

Der aflægges særskilte anlægsregnskaber for de enkelte anlægsprojekter i forbindelse med årsregnskabet når mindst en af følgende forhold er opfyldt 1) anlægsprojekter med bruttoudgifter på over 50 mio. kr., 2) anlægsregnskaber for alment boligbyggeri opført efter reglerne i Almenboligloven, 3) anlægsregnskaber, hvor der er stillet krav om et selvstændigt anlægsregnskab, samt 4) anlægsregnskaber, hvor der på den ene eller anden måde er problematiske forhold vedrørende de materielle forudsætninger, økonomi, projektets realisering o.l. I disse tilfælde skal der fremsendes særskilt anlægsregnskab til byrådets godkendelse senest tre måneder efter anlægsarbejdets afslutning.

Som hovedregel finansieres eventuelle merudgifter i forhold til rådighedsbeløbet vedrørende et anlægsprojekt indenfor magistratsafdelingens egen økonomiske ramme, mens eventuelle mindredgifter tilfalder kommunekassen. På områder, hvor flere afsatte rådighedsbeløb samlet har karakter af et "rammerådighedsbeløb", kan overskydende rådighedsbeløb dog overføres til andre anlægsarbejder inden for samme "ramme".

Såfremt finansiering af et anlægsprojekt sker ved fremrykning af rådighedsbeløb, belastes kommunekassen likviditetsmæssigt på et tidligere tidspunkt end oprindeligt budgetteret. Der skal derfor anvises finansiering til dækning af kommunens mer-renteudgifter. Kompensationen udgør til den enhver tid gældende interne realrente.

En anlægsbevilling kan afgives som en KB-bevilling (Kapital Bevilling). Dette betyder, at anlægsbevillingen er givet i forbindelse med årsbudgettets vedtagelse. En KB-bevilling gælder kun for det pågældende regnskabsår, og regnskab aflægges som et almindeligt anlægsregnskab i forbindelse med den samlede regnskabsaflæggelse.

Beløb på en KB-bevilling kan ikke uden byrådets godkendelse overføres til andre konti. Der er mulighed for overførsel af uforbrugte midler på KB-bevillinger fra ét år til et andet.

KB-bevillinger anvendes typisk i forbindelse med tilbagevendende anlægsarbejder, som har karakter af vedligeholdelse af eksisterende anlæg, så som mindre vejarbejder, modernisering og genopretning af daginstitutioner, skoler mv.

Leje og leasing

Indgåelse af leje og leasingaftaler opfattes som lån, når disse erstatter en kommunal anlægsudgift. Anlægsudgifter i forbindelse med kontraktlige forpligtelser vedrørende leasing/leje, skal derfor være indeholdt i budgettet eller på anden vis være godkendt af byrådet. Dette gælder for både decentraliserede områder og områder uden decentralisering.

Økonomisk decentralisering

Byrådet har vedtaget en økonomisk decentralisering - helt eller delvist - på hovedparten af de kommunale driftsområder. Det betyder, at bevillingsniveauet generelt er hævet til sektorniveau, og at magistratafdelingerne kan disponere herunder, jf. afsnittet om bevillingsniveau.

Den økonomiske decentralisering giver forvaltningerne og institutionerne nogle frihedsgrader. Disse frihedsgrader er konkret fastlagt af byrådet for de enkelte ordninger ved byrådsvedtagelse af indstillinger om indførelse af decentraliseringsordninger.

Det fremgår af bevillingsoversigten, hvilke sektorer der er decentraliseret og hvilke sektorer, der ikke er decentraliseret.

For sektorer, hvor decentraliseringen kun omfatter dele af sektoren, kan det også aflæses i bevillingsoversigten, hvilke områder der er decentraliseret. I bevillingsoversigten vil en delvist decentraliseret sektor i givet fald være opdelt i minimum to undersektorer - én der er decentraliseret og én der ikke er decentraliseret.

Decentraliseringen har betydet, at byrådet er gået over til nettobudgettering, hvilket betyder, at byrådet alene tager bevillingsmæssig stilling til størrelsen af nettoudgifterne, dvs. udgifter fratrukket indtægter. Dette giver den decentraliserede enhed mulighed for at anvende eventuelle merindtægter inden for fastsatte retningslinjer uden at skulle i Byrådet.

Desuden indebærer decentraliseringen retten til (inden for fastsatte grænser) at overføre uforbrugte midler til det/de følgende år - og ligeledes en låneadgang mellem årene. Rent regnskabsteknisk sker overførslen af et års driftsresultat via tillægsbevillinger.

De enkelte decentraliseringsordninger giver normalt ret til at overføre underskud/overskud på 10 pct. af nettorammen mellem årene, og det akkumulerede underskud/overskud må maksimalt udgøre 20 pct. af nettorammen.

Overførselsadgangen giver de decentraliserede enheder mulighed for at spare op til større investeringer og dermed bedre ressourceudnyttelse end ved den tidligere bevillingsstyring, hvor bevillingen bortfaldt, hvis den ikke var brugt inden årets udgang.

Endelig medfører decentraliseringen adgangen til at foretage overførsler mellem løn og øvrig drift.

Med de nævnte frihedsgrader påhviler det fortsat den enkelte afdeling at sikre overholdelsen af budgettet samt at fremsende indstilling til Byrådet om eventuelle afvigelser.

Bevillingsniveau (drift)

Decentraliseringen betyder, at bevillingsniveauet generelt ligger på sektorniveau, hvilket giver forvaltningerne en vis grad af frihed inden for sektorniveauet.

Decentraliseringen indebærer, at magistratsafdelingerne har mulighed for - uden byrådsgodkendelse - at flytte beløb mellem underkonti inden for den decentraliserede sektor (omplaceringer), og at det kun er afvigelser på bevillingsniveauet, der skal forklares overfor byrådet.

Betingelsen er, at de omplacerede beløb anvendes til gennemførelse af allerede godkendte aktiviteter, at der ikke sker væsentlige ændringer af budgettets materielle forudsætninger, således som disse er udtrykt i budgetbemærkningerne, samt at udgifts- og indtægtssummen på bevillingsniveauet overholdes.

Fastlæggelsen af bevillingsniveauet betyder endvidere, at der ikke kan flyttes beløb fra en sektor til en anden sektor uden byrådsgodkendelse. Dette gælder, hvad enten sektoren er defineret som decentraliseret eller ikke-decentraliseret.

Lønsumsstyring

Lønsumsstyring indebærer i modsætning til den tidligere normeringssyring, hvor de forskellige sektorer bliver styret efter en centralt fastsat personalenormering, at der i stedet styres efter en decentral lønsum for den enkelte enhed.

Overgangen til lønsumsstyring på de decentraliserede områder betyder, at de enkelte områder ikke nødvendigvis anvender det samme beløb til lønninger fra år til år. Dels kan der i nogle år være en 'dyrere' sammensætning af personalet end i andre år - og omvendt, og dels har de decentrale områder som nævnt i afsnittet om økonomisk decentralisering ret til at overføre mellem løn og øvrig drift.

Det betyder konkret, at et område eksempelvis kan vælge at bruge flere penge på anskaffelser og færre på løn eller omvendt at ansætte flere medarbejdere mod til gengæld at begrænse udgifterne på et andet område.